

УДК 311(075.8).657.6

СТАТИСТИЧНИЙ І БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

Ю. С. Цаль-Цалко

e-mail: morozyu@ukr.net

Житомирський національний агроекологічний університет

бульвар Старий, 7, м. Житомир, 10008, Україна

Досліджено стан формування облікових інформаційних ресурсів щодо потреб управління органічним виробництвом як важливого інструменту отримання максимального економічного, соціального та екологічного ефекту, а це, відповідно, створення доданої вартості, впровадження заходів соціальної відповідальності бізнесу і покращення навколишнього середовища. Висвітлено зарубіжний досвід статистичного забезпечення управління розвитком органічного виробництва відповідно до нормативних документів ЄС і його статистичної служби, що займається збором статистичної інформації по країнам-членам ЄС і гармонізацією статистичних методів використовуваних даними країнами. Визначено основні проблемні аспекти статистики і бухгалтерського обліку органічного виробництва у сфері об'єктів обліку і системи показників для оцінювання результатів господарської діяльності. Окреслено коло питань, що потребують вирішення для інформаційного забезпечення управління виробництвом органічної продукції, зокрема, в організації бухгалтерського, управлінського і статистичного обліку. Встановлено, що ефективна господарська діяльність у сфері органічного виробництва потребує формування окремих об'єктів обліку відповідно до технологічного процесу виробництва і реалізації органічної продукції та системи статистичних звітних показників. Відзначено, що органічне виробництво є об'єктом управлінського обліку, а інформаційні ресурси для його оцінювання можливо одержати через статистичний звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств. Запропоновано систему бухгалтерського і статистичного обліку органічного виробництва та формування інформаційних ресурсів звітності. Розглянуто об'єкти обліку у сфері органічного виробництва: основні засоби, запаси, витрати виробництва, органічна продукція, розрахунки з покупцями, витрати на збут та особливості ведення їх обліку при організації паралельного виробництва органічної і традиційної продукції, а також під час перехідного періоду. Побудована авторська форма статистичної звітності для товаровиробників в сфері органічного виробництва в складі державної звітності для сільськогосподарських підприємств з виділенням показників щодо об'єктів діяльності, наявності сертифікованих сільськогосподарських угідь, витрат виробництва на органічну продукцію в цілому і в розрізі статей, обсягів реалізації, доходів, цін на окремі види продукції. Аргументовано, що статистика органічного виробництва повинна бути невід'ємною складовою частиною статистичних спостережень, які здійснюються Державною службою статистики України.

Ключові слова: статистика, бухгалтерський облік, органічне виробництво, статистична звітність.

Постановка проблеми

Єдина інформаційна система на підприємстві, за видами економічної діяльності, регіонами та держави, забезпечується двома законодавчо визначеними і нерозривно пов'язаними видами обліку: статистичним та бухгалтерським.

На основі статистичного обліку визначаються кількісні і якісні показники як кожного підприємства, так і їх сукупності за видами економічної діяльності та територіальними громадами. Операції та явища підлягають статистичному спостереженню, групуванню, обчисленню абсолютних, середніх та відносних величин, індексів, побудови рядів динаміки, аналізу тощо. Виходячи з цього, статистичний облік являє собою систему вивчення, узагальнення і контролю за масовими

явищами, що мають загальнодержавний і регіональний характер.

Методами бухгалтерського обліку при суцільному і безперервному спостереженні, строгому документуванні і систематизації на рахунках досягається об'єктивна, кількісна і вартісна характеристика багатоманітних господарських операцій узагальнюються результати технологічних процесів використання ресурсів, формування витрат і доходів.

Рівень забезпечення інформацією безпосередньо впливає на показники ефективності та відповідності сучасним потребам будь-якого сектора економіки. Не винятком є і органічне виробництво як невід'ємна складова концепції сталого розвитку, що передбачає поєднання захисту довкілля, економічного зростання і соціального розвитку

як взаємозалежних і взаємодоповнюючих елементів стратегічного розвитку держави, що гарантуватиме населенню високу якість продовольства як важливої складової продовольчої безпеки.

Таким чином, така єдина інформаційна система повинна зайняти важливе місце для прийняття управлінських рішень і в сфері органічного виробництва, з метою оцінювання результатів різних процесів і прогнозування подальшого його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Варто зазначити, що теоретичним і практичним питанням бухгалтерського обліку господарської діяльності і статистиці у сфері органічного виробництва, при повній відсутності нормативно-рекомендаційних положень, майже не приділяється уваги. В діючих нормативних документах, які регламентують організаційні питання органічного виробництва, зустрічаються лише підходи до ведення оперативного обліку [1]. Відносно статистичного обліку, за наявною інформацією, у автора в останні роки опубліковано лише одну наукову статтю [2].

Щодо теоретичних досліджень науковців і практичного досвіду з питань ведення бухгалтерського обліку, то зустрічаються лише розрізнені публікації невеликої кількості авторів з окремих питань формування управлінської інформації про господарську діяльність у сфері органічного виробництва.

Найбільш вагомий вклад у розробку питань бухгалтерського обліку в сфері органічного виробництва було внесено колективом науковців кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Житомирського національного агроекологічного університету. В своїх дослідженнях науковці, починаючи з 2013 року, здійснили обґрунтування декількох напрямів можливості використання бухгалтерського обліку при формуванні інформаційних ресурсів для потреб гарантування споживачів щодо відсутності фальсифікатів органічної продукції, зокрема, це формування об'єктів обліку, моделі процесу контролю, ціноутворення і відносин з покупцями, інноваційної моделі господарювання та інструментів системи обліку [3]. Тож, в сучасних умовах розвитку органічного виробництва в Україні існує необхідність комплексного дослідження питань статистичного і бухгалтерського обліку господарської

діяльності у сфері органічного виробництва та їх нормативного впорядкування.

Мета, завдання та методика досліджень

Метою дослідження є вивчення стану системи облікового процесу органічного виробництва на підприємствах України та теоретичне і практичне обґрунтування можливих напрямів організації бухгалтерського і статистичного обліку виробництва органічної продукції.

Мета дослідження обумовила постановку таких завдань: визначити місце інформаційних ресурсів статистичного і бухгалтерського обліку для формування достатнього рівня впевненості під час прийняття управлінських рішень з організаційних і економічних питань органічного виробництва; розробити порядок відображення господарських операцій пов'язаних з організацією органічного виробництва в системі рахунків бухгалтерського обліку; окреслити базові підходи до формування показників статистичної звітності щодо стану розвитку органічного виробництва в Україні.

Для наукового вирішення поставлених завдань використовувалися: абстрактно-логічний метод – при визначенні сутності та складових елементів бухгалтерського і статистичного обліку; метод порівняльного аналізу – при дослідженні механізму побудови статистики органічного виробництва з врахуванням зарубіжного досвіду; розрахунково-конструктивний метод та метод аналогії – при моделюванні відображення записів господарських операцій технологічного процесу виробництва органічної продукції з використанням прийомів методів бухгалтерського обліку і статистичної звітності.

Результати досліджень

Органічне виробництво – це цілісна система господарювання та виробництва харчових продуктів, яка поєднує в собі найкращі практики з огляду на збереження довкілля, рівень біологічного розмаїття, збереження природних ресурсів, застосування високих стандартів належного утримання (добробуту) тварин та метод виробництва, який відповідає певним вимогам до продуктів, виготовлених з використанням речовин та процесів природного походження. Таким чином, метод органічного виробництва відіграє подвійну соціальну роль: з

одного боку, забезпечує специфічний ринок, який відповідає потребам споживача у органічній продукції, а з іншого – забезпечує загальне благо, сприяючи захисту довкілля, належному утриманню тварин, а також розвитку сільської місцевості [4].

Пріоритетними напрямками стратегії розвитку аграрного сектора економіки в сфері органічного виробництва в Україні визначено [5]:

- сприяння розвитку органічного землеробства, насамперед в особистих селянських і середніх господарствах;
- забезпечення раціонального використання природних ресурсів, залучених до господарського процесу в аграрному секторі, шляхом впровадження системи моніторингу та контролю якості всіх земель сільськогосподарського призначення та обов'язкової агрохімічної паспортизації;
- створення умов для збереження, відтворення і підвищення родючості ґрунтів;
- регламентація розміщення у сівозмінах екологічно деструктивних культур відповідно до науково обґрунтованих норм;
- відновлення зрошувальних та меліоративних систем;
- стимулювання користувача (власника) землі до раціонального використання і охорони земель сільськогосподарського призначення.

Водночас, розвиток діяльності з виробництва органічної продукції супроводжується певними ризиками, викликами та обмеженнями, які необхідно враховувати в управлінні ними. Йдеться про те, як інформаційно підтвердити статус продукції органічного виробництва, як забезпечити її прибутковість, як одержати дані через систему статистичного і бухгалтерського обліку для прийняття управлінських рішень у контексті соціальної відповідальності суб'єктів господарювання і держави.

Існуюча в Україні система інформаційного контролю органічного виробництва є недосконалою і не спонукає до результативного та ефективного функціонування таких господарств на користь національних інтересів держави і окремих територіальних громад. Причини наступні:

- відсутня національна система сертифікації органічного виробництва через відсутність акредитованих органів із сертифікації виробників продукції, процесів та послуг, тому

українські виробники змушені звертатися до закордонних організацій з оцінювання відповідності;

- не розроблені організаційні національні нормативні документи щодо органічного виробництва, внаслідок чого відносини у сфері виробництва, переробки та реалізації органічної продукції залишаються досі не врегульованими;

- відсутні або формально існують технічні складові системи контролю органічного виробництва, прийнятої в країнах Європейського Союзу;

- надана можливість українським товаровиробникам сертифікувати продукцію (сировину) як органічну, в державах – членах Європейського Союзу. Станом на 14.12.2017 року на Українському ринку надано право надавати такі послуги 17 акредитованим органам сертифікації включених до офіційного переліку Комісії ЄС, з них лише 1 вітчизняного походження та 16 – іноземного, з Вірменії, Італії, Німеччини, Нідерландів, Франції, Швейцарії, Литви, Греції, Латвії і Аргентини.

Насамперед, висвітливо ситуацію із статистичним обліком у сфері органічного виробництва в Україні і країнах ЄС.

У діючому законодавстві визначено, що поширення інформації про виробництво та реалізацію органічної продукції (сировини), органічну продукцію, систему гарантій та контролю в засобах масової інформації із залученням заінтересованих сторін здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини) [1].

Відповідно до покладених завдань ці питання повинна вирішувати Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів [6], зокрема:

• здійснювати державний нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, перевезення, зберігання, реалізацію органічної продукції (сировини);

• вести реєстр виробників органічної продукції (сировини) та забезпечувати опублікування офіційних відомостей про осіб, які здійснюють виробництво та реалізацію органічної продукції (сировини);

• поширювати інформацію про виробництво та реалізацію органічної продукції (сировини), органічну продукцію, систему гарантій та контролю в засобах масової інформації із залученням заінтересованих сторін.

На жаль, будь-яку діяльність у цьому напрямі Держпродспоживслужба України не здійснює, тому і на державному рівні офіційна інформаційна база щодо розвитку органічного виробництва в Україні відсутня.

Водночас, інформацію про кількість виробників органічної продукції та площі сертифікованих органічних сільськогосподарських земель в цілому, культур і обсягів ринку органічних продуктів, експортний потенціал цього сектору формує за власною ініціативою ТОВ «Органік Стандарт», що було створене в рамках українсько-швейцарського проекту «Органічна сертифікація та розвиток органічного ринку в Україні» в 2007 році. Співзасновниками ТОВ «Органік Стандарт» є ТОВ «АгроІст Бейкінг енд Міллінг», МГО «Асоціація учасників органічного виробництва «БЮЛан Україна», ВГО «Клуб органічного землеробства», ТОВ «Торговий дім Клубу органічного землеробства», Федерація органічного руху України, ТОВ «Украгрофін» та Галашевський Сергій Олександрович. При сертифікації товаровиробників органічної продукції в Україні це товариство не використовує нормативну базу українського законодавства.

Другим джерелом статистичної інформації про стан органічного виробництва в Україні є FiBL (Дослідницький інститут органічного сільського господарства) та IFOAM (Міжнародна федерація органічних сільськогосподарських рухів), які видають статистичний збірник «Світ органічного сільського господарства. Статистика та тренди». За інформацією цього збірника, опублікованою у 2018 році Міністерством аграрної політики та продовольства України і розміщеній на Єдиному веб-порталі органів виконавчої влади України [7], у 2016 в Україні нараховувалося 294 господарства, що отримали статус «органічних», а загальна площа сільськогосподарських земель, обробіток яких здійснювався з дотриманням принципів органічного виробництва, склала 381,2 тис. га, з яких 91,6 тис. га перебували у перехідному періоді. Також в Україні сертифіковано 550 тис. га дикоросів.

Майже половина сільськогосподарських угідь України, сертифікованих як органічні, використовуються для вирощування зернових (45,4 %). Понад 18% таких угідь займали олійні і ще 5,3% – бобові. Далі йдуть овочі – 1,6% та фрукти – 0,7%.

Окремі дослідження щодо розвитку органічного виробництва в Україні здійснюють Федерація органічного руху України – щодо стану споживчого ринку органічної продукції та комерційна служба посольства США в Україні – щодо оцінки окупності інвестицій в українське органічне землеробство.

Таким чином, в Україні є товаровиробники органічної продукції, сертифіковані за стандартами ЄС та інших країн, але формування інформації про їх господарську діяльність на державному рівні через статистичні спостереження органів Державної служби статистики України та/або інші органи виконавчої влади не здійснюється.

Про достовірність стану органічного виробництва в Україні можливо зробити висновок з того, що показники про його обсяги формуються при відсутності Реєстру виробників органічної продукції (сировини) і жоден товаровиробник в Україні не використовує державного логотипу для органічної продукції (сировини) і не сертифікований за українськими стандартами.

Для оцінювання розвитку органічного виробництва у світі важливим осередком статистичної інформації є офіційний сайт Міжнародної Федерації органічного сільськогосподарського руху (IFOAM). Ця організація щорічно видає статистичні збірники в яких повною мірою відображається сучасний стан органічного виробництва сільськогосподарської продукції (площі органічних земель), обсяги реалізації, розміри доходу від різних напрямів аграрного виробництва, рівні цін на окремі види продукції.

Статистичне інформаційне забезпечення управління розвитком органічного виробництва в країнах ЄС, передбачене Постановою Ради ЄС № 834/2007 від 28.06.2007 р. щодо органічного виробництва і маркування органічних продуктів та Постановою Комісії ЄС № 889/2008 від 05.08.2008 р. «Детальні правила щодо органічного виробництва, маркування і контролю для впровадження Постанови Ради ЄС № 834/2007 від 28.06.2007 р. стосовно

органічного виробництва та маркування органічних продуктів» [8].

Зокрема, Євростатом для гармонізації процесу подання звітності щодо органічного виробництва розроблені стандартизовані статистичні форми, які дозволяють отримувати статистичні дані в розрізі окремих країн ЄС.

Інформація, що подається в цих формах, стосується кількості зареєстрованих операторів органічного виробництва, кількості зареєстрованих операторів, які займаються переробкою та імпортом продукції органічного виробництва, земельних площ, повністю зайнятих під органічним виробництвом, валових зборів органічної продукції рослинного походження з площ, які повністю переведені на органічне виробництво, поголів'я тварин, що використовується для виробництва органічної продукції тваринного походження, обсягів органічної продукції тваринного походження.

Збір даних здійснюється національними органами з сертифікації та контролю виробничих процесів операторів органічного виробництва.

Зведені статистичні дані по органічному виробництву ЄС розповсюджуються на сайті Євростату із забезпеченням єдиних правил доступу всім категоріям користувачів. Крім цього, з дворічною періодичністю публікуються окремі номери видання «Statistics in Focus», присвячені аналізу тенденцій розвитку органічного виробництва в ЄС.

Досвід країн ЄС може бути використаний в Україні. Інформацію щодо розвитку органічного виробництва повинні подавати всі органи сертифікації (поки що тільки з іноземною акредитацією), що діють в Україні і безпосередньо суб'єкти господарювання в сфері органічної діяльності (виробництво, реалізація, експорт, імпорт).

- Для одержання статистичної інформації про стан розвитку органічного виробництва в Україні доцільно використати діючу форму державної статистичної звітності про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств, в якій передбачити окремий спеціальний розділ «Органічне виробництво». В цьому розділі в розрізі сертифікованих як органічне виробництво об'єктів діяльності необхідно відображати показники обсягів наявності засобів праці (основних засобів, інших необоротних

матеріальних активів, МШП, тварин) спеціалізованих для органічного виробництва;

- надходження, використання і наявності органічного насіння та садивного матеріалу;

- наявності і руху виробничих запасів, які забезпечують технологічний процес, що відповідає вимогам органічного виробництва. Запаси, що призначені для органічної діяльності, повинні зберігатися в окремих місцях (складах), які чітко позначаються як «органічні»;

- формування витрат на виробництво органічної продукції в розрізі об'єктів господарювання і відповідних статей калькулювання, а також незавершеного виробництва;

- відображення господарських операцій під час перехідного періоду від традиційного (неорганічного) виробництва до органічного виробництва;

організації господарювання, наявності і руху продукції, структури виробничої собівартості, витрат на збут та одержаних доходів від реалізації. Статистичні спостереження за цими показниками повинні здійснювати органи Державної служби статистики України.

Ведення реєстру товаровиробників (операторів) органічної продукції та суб'єктів господарювання в сфері її обігу повинна здійснювати Держпродспоживслужба України за показниками: переліку операторів з виробництва (збуту) органічної продукції; кодів органів, що здійснювали їх акредитацію; сфери сертифікації; сертифікованих об'єктів [9, 10].

Важливе місце в системі контролю за відповідністю виробництва органічної продукції діючим правилам та як інструменту надання інформації для статистичної звітності належить бухгалтерському обліку. Організація бухгалтерського обліку повинна бути спрямована на забезпечення належного функціонування ринку органічної продукції та сировини, а також на гарантування впевненості споживачів у продуктах і сировині, маркованих як органічні.

Діяльність суб'єкта господарювання з виробництва органічної продукції повинна бути підтверджена його системою аналітичного бухгалтерського обліку щодо наступного:

- паралельного виробництва органічної та традиційної продукції рослинництва на одній площі у випадку виробництва багаторічних культур, використання зельної ділянки виключно

для випасання худоби та проведення наукових досліджень;

- оприбуткування і руху продукції від об'єктів витрат органічного виробництва. При зберіганні органічної продукції (сировини) на складах повинні забезпечуватися ідентифікація такої продукції, її партій і запобігання будь-якому змішуванню або обміну з неорганічною продукцією та/або речовинами, які не відповідають вимогам органічного виробництва або забрудненню такими продуктами та/або речовинами;

- розрахунків з покупцями та визначення валового прибутку як різниці між доходом в розрізі кожного покупця, видів продукції, виробництв (центрів відповідальності) та географічних сегментів реалізації на вітчизняних та іноземних ринках;

- додаткових витрат, пов'язаних із збутом органічної продукції. Транспортування органічної продукції (сировини) повинно здійснюватися лише у відповідній упаковці, контейнері або транспортних засобах, закритих таким чином, щоб заміна вмісту була неможливою без маніпуляцій або пошкодження пломби. Одночасне перевезення органічної і неорганічної продукції можливе лише за умови вжиття відповідних заходів для запобігання будь-якій можливості змішування або обміну з неорганічною продукцією.

Зазначимо, що, відповідно до законодавства ЄС, для присвоєння продукції статусу «organic» контролюючі органи інспектують кожен етап цього шляху «від поля до прилавку»: посівний матеріал, сільськогосподарські угіддя і агротехнічні заходи щодо збереження, переробки, пакування тощо. А це можливо зробити тільки за умови використання інформаційних ресурсів бухгалтерського обліку.

При веденні обліку важливе місце повинна зайняти система GPS – контролю виконання технологічних процесів у сфері органічного виробництва.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Формування інформації щодо органічного виробництва в системі бухгалтерського і статистичного обліку дозволяє оперативно реагувати на зміни в економічному середовищі держави та потреби користувачів у достовірній інформації. Отже, система бухгалтерського і

статистичного обліку повинна стати важливим інструментом в інформаційному забезпеченні процесів оцінювання і контролювання стану органічного виробництва продукції. Статистика і бухгалтерський облік органічної продукції за допомогою механізмів відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку і в статистичній звітності виконують захисну та оціночну функцію щодо створення належних умов для функціонування ринку якісної органічної продукції, яка відповідає вимогам діючих нормативів.

Вважаємо, що перспективними напрямками наукових розвідок з цих питань повинні бути дослідження механізмів використання інформаційної бази вітчизняної статистики і фінансової звітності для оцінювання стану і моделювання стратегії розвитку органічного виробництва в Україні.

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2013). *Pro virobnitstvo ta obig organichnoyi silskogospodarskoyi produktsiyi ta sirovini : Zakon Ukrainy [On the production and circulation of organic agricultural products and raw materials]*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/425-18>.
2. Skachek, N. (2011). Statistichne zabezpechennya upravlinnya rozvitkom organichnogo virobnitstva [Statistical support for the management of the development of organic production]. *Visnik Kiyivskogo natsionalnogo universitetu im. T. Shevchenka*, (129), 38-41.
3. Moroz, Yu. Yu., Tsal-Tsalko, Yu. S. (September 5-6, 2017) *Oblikove zabezpechennya gospodarskoyi diyalnosti tovarovirobnikiv organichnoyi produktsiyi* [Accounting support of economic activity of commodity producers of organic products]. In *Organichne virobnitstvo i prodovolcha bezpeka : zb. materialiv dop. uchasn. V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (pp. 289-297)*. Zhitomir : Zhytomyr national agroecological un-t.
4. Sait Mizhnarodnoi Federatsiyi organichnogo silskogospodarskogo ruhu (IFOAM) [International Federation of Organic Agricultural Movements (IFOAM)]. Retrieved from <https://ifoam.bio>.
5. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2013). *Strategiya rozvitku agrarnogo sektoru ekonomiki na period do 2020 roku [Strategy for the development of the agrarian sector of the economy for the period up to 2020]*. Retrieved from

<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.

6. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2015). Polozhennya pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pitan bezpechnosti harchovih produktiv ta zahistu spozhivachiv [Regulation on the State Service of Ukraine for Food Safety and Consumer Protection]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-p>.

7. Sait Kabinet Ministriv Ukrainy. [Organic production gives impetus to the development of related industries]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/organichne-virobnictvo-daye-poshtovh-do-rozvitku-sumizhnih-galuzej-olena-kovalova>.

8. Rada (ES). (2007). *Stosovno organichnogo virobnitstva i markuvannya organichnih produktiv, ta skasuvannya Postanovi (EES) № 2092/91 : Postanova Radi (ES) [Stokovno organichnogo vibrobnitstva i markivaniya organichnyh produktov, that skasuvannya Decision (CEC) № 2092/91]* Retrieved from http://organicstandard.com.ua/files/standards/ua/ec/EU%20Reg_834_2007%20Organic%20Production_UA.pdf.

9. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2016). *Poryadok vedennya Reestru virobnykiv organichnoyi produktsiyi (sirovini) [Procedure for maintaining the Register of producers of organic products (raw materials)]*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/505-2016-%D0%BF>.

10. Ministerstvo agrarnoyi politiki ta prodovolstva Ukrainy. (2015). *Pro zatverdzhennya derzhavnogo logotipu organichnoyi produktsiyi (sirovini) [On approval of the state logo of organic products (raw materials)]*. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0099-16>.

STATISTICAL AND ACCOUNTING ACCOUNTING ORGANIC PRODUCTION

Yu. Tsai-Tsalko

e-mail: morozyy@ukr.net

Zhytomyr National Agroecological University,
Sary Boulevard, 7, Zhytomyr, 10008, Ukraine

The current state of accounting information resources formation concerning the needs of organic production management as important tool for obtaining the maximum economic, social and environmental effect. Such measures lead, respectively, to an increase in the added value of goods, the strengthening of the social responsibility of

business and the environment improvement. The author cover the foreign experience of statistical management of organic production development in accordance with EU normative documents and its statistical service, which engage in the collection of statistical information on EU countries and harmonization of statistical methods used by these countries. The main problem aspects of statistics and organic production accounting in the sphere of accounting objects and the indicators system for the evaluation of economic activities are determined. A range of issues which require solution for information support for organic production management, in particular, in the organization of accounting, management and statistical reports. It is established that effective economic activity in the field of organic production requires the formation of separate accounting objects in accordance with the technological process production, organic products sale and a system of statistical reporting indicators. It is noted that organic production is an object of management accounting, as well as information resources for its evaluation can be obtained through a statistical report on the main economic indicators of agricultural enterprises. A system of accounting and statistical reporting of organic production and information formation resources for reporting is proposed. The accounting objects in the sphere of organic production are considered: fixed assets, inventories, production costs, organic products, settlements with customers, sales costs and the specifics of keeping records of them in the organization of parallel production of organic and traditional products, as well as during the transition period. An author's form of statistical reporting for producers in the field of organic production as part of the state reporting for agricultural enterprises has been constructed with the allocation of indicators for the objects of activity, the availability of certified agricultural land, the cost of production for organic products in general and in terms of articles, sales volumes, revenues, prices for individual types of products. It is argued that the statistics of organic production should be an integral part of statistical observations carried out by the State Statistics Service of Ukraine.

Keywords: *statistics, accounting, organic production, statistical reporting.*

**СТАТИСТИЧЕСКИЙ И БУХГАЛТЕРСКИЙ
УЧЕТ ОРГАНИЧЕСКОГО ПРОИЗВОДСТВА**

Ю. С. Цаль-Цалко

e-mail: morozu@ukr.net

Житомирский национальный
агроэкологический университет

бульвар Старый, 7, г. Житомир, 10008, Украина

Исследовано состояние формирования учетных информационных ресурсов относительно потребностей управления органическим производством как важного инструмента получения максимального экономического, социального и экологического эффекта, а это, соответственно, создание добавочной стоимости, внедрение мер социальной ответственности бизнеса и улучшение окружающей среды. Освещены зарубежный опыт статистического обеспечения управления развитием органического производства в соответствии с нормативными документами ЕС и его статистической службы, занимающейся сбором статистической информации по странам-членам ЕС и гармонизацией статистических методов, используемых данными странами. Определены основные проблемные аспекты статистики и бухгалтерского учета органического производства в сфере объектов учета и системы показателей для оценки результатов хозяйственной деятельности. Выделен круг вопросов, требующих решения для информационного обеспечения управления производством органической продукции, в частности в организации бухгалтерского, управленческого и статистического учета. Установлено, что эффективная хозяйственная деятельность в сфере органического производства требует формирования отдельных объектов учета в соответствии с технологическим процессом производства и реализации органической продукции и системы

статистических отчетных показателей. Отмечено, что органическое производство является объектом управленческого учета, а информационные ресурсы для его оценки возможно получить через статистический отчет об основных экономических показателях работы сельскохозяйственных предприятий. Предложена система бухгалтерского и статистического учета органического производства и формирования информационных ресурсов отчетности. Рассмотрены объекты учета в сфере органического производства: основные средства, запасы, издержки производства, органическая продукция, расчеты с покупателями, расходы на сбыт и особенности ведения их учета при организации параллельного производства органической и традиционной продукции, а также во время переходного периода. Построена авторская форма статистической отчетности для товаропроизводителей в сфере органического производства в составе государственной отчетности для сельскохозяйственных предприятий с выделением показателей по объектам деятельности, наличия сертифицированных сельскохозяйственных угодий, издержек производства на органическую продукцию в целом и в разрезе статей, объемов реализации, доходов, цен на отдельные виды продукции. Аргументировано, что статистика органического производства должна быть неотъемлемой составной частью статистических наблюдений, осуществляемых Государственной службой статистики Украины.

Ключевые слова: статистика, бухгалтерский учет, органическое производство, статистическая отчетность.